

Pollineringsstudier i traditionellt hävdade slåtterängar

Tobias Nilsson

Den traditionella slåtterängen har liksom många andra naturtyper gått igenom drastiska tillbakagångar i Sverige under det senaste decenniet. Lanseringen av konstgödsel under senare hälften av 1800-talet tillsammans med andra reformer i jordbruket ledde till att lönsamheten i ängsbruket avtog. Det blev därför mer vanligt att odla djurfoder på vall och många slåtterängar gjordes om till åker eller övergavs. Hundratals år av speciell skötsel med bland annat fagning på våren och slåtter på sommaren har givit våra ängar en flora med en, efter skandinaviska mått räknad, sällan skådad artrikedom. Idag finns dessa slåtterängar endast kvar som små fragment i landskapet. Detta är oroande då vi ännu inte vet exakt hur växter och djur påverkas när deras livsmiljöer försvinner i denna takt.

Pollineringsframgång är en grundläggande förutsättning för fortlevnaden av de blommande växter som trivs i våra ängar. Pollinering utförs som bekant av allehanda insekter som humlor, bin, blomflugor och fjärilar. Flera studier har visat att dessa insekter gärna väljer att besöka områden med högt antal blommande växter för att konsumera nektar eller samla pollen. Det kan då uppstå något som kallas pollenbrist i områden med färre blommande växter eftersom pollinerande insekter inte gärna födosöker där. Pollenbrist resulterar i att individuella plantor får låg frösättning på grund av otillräcklig pollination vilket i sin tur kan resultera i att vissa populationer får dålig tillväxt och svårt att överleva på lång sikt.

För att studera om det råder pollenbrist i traditionellt brukade ängar utförde jag en studie på Gotland där dessa fortfarande finns kvar i förhållandevis högt antal. Jag ville i första hand ta reda på om det fanns tecken på pollenbrist i ängar av lägre kvalitet dvs. ängar som t.ex. inte sköts tillräckligt intensivt eller inte har varit i bruk under lång kontinuitet. Den insektpollinerade smörblomman (*Ranunculus acris*) valdes till modellart i studien. Jag valde även att studera den vindpollinerade brudbröd (*Filipendula vulgaris*). Jag samlade in frön från dessa arter i 22 olika ängar och räknade ut frösättningen för de olika populationerna.

Jag fann att smörblommor från ängar av låg kvalitet hade lägre frösättning än de som växte i ängar av hög kvalitet. Detta mönster kunde inte upptäckas hos brudbröd. Huruvida denna lägre frösättning hos smörblommor i sämre ängar berodde på otillräcklig pollination eller ej var tyvärr inte möjligt att fastställa från den information jag samlade in. Trots detta är det värt att notera att frösättningen var sämre i ängar av lägre kvalitet och att det är viktigt att ha i åtanke att säkerställa tillräcklig pollination när man arbetar med att bevara våra värdefulla slåtterängar. Fungerar inte pollineringen spelar det ingen roll hur mycket resurser vi lägger på att återskapa och underhålla ängarna, det blir inga fler blommor ändå.

Examensarbete i biologi, 30 hp, 2012

Institutionen för biologisk grundutbildning, Avdelningen för växtekologi och evolution,
Uppsala Universitet

Handledare: Brita Svennson och Per Toräng